

- Peeters, E. & T. Van Houtven (2013). *Schrijfvaardigheid in het hoger onderwijs. Praktische handleiding voor krachtig schrijfvaardigheidsonderwijs in de instroomfase*. Leuven: Acco.
- Valcke, M. (2014). ‘Probleemgestuurd, casusgebaseerd, taakgericht, handelingsgericht, onderzoeksgericht... leren. Wat staat centraal bij deze “alternatieve” aanpakken van hoger onderwijs?’ Lezing. Kortrijk.
- Westen, W. van der (2009). *Goed geschreven*. Bussum: Coutinho.
- Westen, W. van der (2012). “Al het goede in drieën: naar taalontwikkellende feedback op schrijfproducten in het hoger onderwijs”. In: A. Mottart & S. Vanhooren. *Zesentwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 199-205.

Ronde 4

Folkert Kuiken & Ineke Vedder
Universiteit van Amsterdam
Contact: f.kuiken@uva.nl
i.vedder@uva.nl

Toetsing van taalvaardigheid en studiesucces in het hoger onderwijs

De taalvaardigheid in het Nederlands van studenten in het hoger onderwijs staat sinds een aantal jaren volop in de belangstelling (o.a. Eerden & van Es 2014; Kuiken & Van Kalsbeek 2014; Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren 2015). Aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) is in 2008, binnen de Faculteit der Geestswetenschappen (FGw), de Commissie Taalbeleid FGw geïnstalleerd. Uit een door de commissie uitgevoerde enquête (Commissie Taalbeleid FGw 2009) kwam naar voren dat de taalproblemen waarmee een aantal van de eerstejaarsstudenten kampt, liggen op de volgende gebieden:

- incorrecte spelling, grammaticale fouten en het niet volgen van stijlregels;
- spreektaal en informeel taalgebruik waar dat niet passend is;
- onbeholpen formuleringen;
- moeite met bondig, neutraal en zakelijk schrijven;
- zwakke structuur en samenhang, ontoereikende argumentatie.

Op initiatief van de Commissie Taalbeleid FGw is in 2010 een Diagnostische Toets Schrijfvaardigheid (DTS) ontwikkeld. De toets is in het studiejaar 2011-2012 bij een aantal opleidingen gepilot, gekoppeld aan drie *small scale feasibility studies* bij respectievelijk ‘Geschiedenis’ (Meuffels 2012a), ‘Media & Cultuur’ (Meuffels 2012b) en ‘Theaterwetenschap’ (Meuffels 2013) en gericht op de constructvaliditeit van de toets en de intercodeursbetrouwbaarheid bij het scoren. Sinds 2013-14 wordt de DTS afgenomen bij alle eerstejaarsstudenten FGw.

De toets bestaat uit acht schrijfp opdrachten van in totaal ongeveer 750 woorden, aan de hand van twee van tevoren bestudeerde vakgerelateerde teksten van ongeveer 3500 woorden (verschillende versies, afgestemd op de betreffende opleiding). Gevraagd wordt om in passend en correct Nederlands (a) fragmenten in eigen woorden weer te geven en (b) beargumenteerde standpunten te verwoorden. De criteria op basis waarvan teksten worden beoordeeld zijn:

- *inhoud* (weergeven van een fragment in eigen woorden en formuleren van een standpunt en dat onderbouwen),
- *begrijpelijkheid/duidelijkheid* (aangeven van duidelijke en correcte verbanden en bondig en duidelijk formuleren)
- *correctheid* (lexicale en grammaticale correctheid, spelling en interpunctie).

Studenten die onvoldoende op de DTS scoren, nemen deel aan een (verplicht) remediëringstraject dat, afhankelijk van de resultaten op de toets, bestaat uit de cursus ‘Beter schrijven’ (voor Nederlandstalige studenten) of ‘Schrijven: spelling en grammatica’ (voor anderstalige studenten). Studenten die een voldoende halen (AVV: aan eisen voldaan), maar niettemin op enkele onderdelen matig of onvoldoende scoren, worden doorverwezen naar ‘de Taalwinkel’ (www.taalwinkel.nl), de workshop ‘Beter Spell en’ of het ‘Schrijfcentrum FGw’ (<http://tinyurl.com/informatiefilm-schrijfcentrum>).

De resultaten op de DTS over de afgelopen twee studielichtingen (2013-14 en 2014-15) laten een vrij consistent beeld zien (Tabel 1 – De Bakker, Meuffels, Muris & Rietstap, in druk): (ruim) de helft van de eerstejaars scoort voldoende (AVV), een kwart eindigt net boven de streep (AVVm – waarbij de ‘m’ staat voor ‘matig’) en meer dan één op de vijf scoort onvoldoende (NAV – niet aan eisen voldaan).

Lichting	AVV	AVVm	NAV
2013-14	53.9	24.4	21.7
2014-15	50.4	26.8	22.8

Tabel 1 – Resultaten 1ste -jaars studenten FGw op de DTS (in %).

Bij het (voormalige) departement ‘Taal- en Letterkunde’ is gekeken naar de relatie tussen de resultaten van de DTS en de vooropleiding. Van de studenten met een hbo-propedeuse of een colloquium doctum zakt bijna de helft, tegenover iets minder dan een kwart van de studenten met een vwo-diploma. Studenten met een buitenlandse vooropleiding scoren bijna allemaal onvoldoende op de toets (Tabel 2 – De Bakker, Meuffels, Muris & Rietstap, in druk).

Vooropleiding	N	AVV	AAVm	NAV
Vwo	213	43.2	33.3	23.5
hbo-propedeuse	57	28.1	21.1	50.1
colloquium doctum	17	29.4	23.5	47.1
Buitenlands	13	0	7.7	92.3
univ. Propedeuse	8	37.5	12.5	50.0
hbo-diploma	3	33.3	33.3	33.3
univ. Diploma	3	66.7	33.3	0
Anders	6	66.6	16.7	16.7

Tabel 2 – Relatie 1ste-jaars ‘Taal- en Letterkunde’ 2013-14 DTS – Vooropleiding (in %).

Daarnaast zijn de resultaten op de DTS van de eerstejaars ‘Taal- en Letterkunde’ in verband gebracht met het cijfer voor Nederlands op het vwo-diploma. Het blijkt dat daartussen een duidelijke relatie bestaat. Van de studenten met een eindcijfer lager dan 6.5 scoort bijna 45% onvoldoende. Opvallend is dat dat ook geldt voor een kwart van de studenten met een eindcijfer tussen de 6.5 en 7.5 (Tabel 3 – Van Meeteren 2015).

Cijfer	N	AVV	AAVm	NAV
≤ 6.5	103	25.2	30.1	44.7
6.5-7.4	147	43.5	31.3	25.2
7.5-8.4	50	62.0	28.0	10.0
≥ 8.5	7	42.9	42.9	14.3
≠ vwo-diploma	33	21.2	12.1	66.7

Tabel 3 – Relatie 1ste-jaars Taal- en Letterkunde 2013-14 DTS – Eindexamen Nederlands (in %).

Uit onderzoek onder studenten ‘Media & Cultuur’ blijkt dat de toets een goede voor-spellende waarde heeft: studenten die onvoldoende (NAV) op de DTS hebben gescoord, behalen gemiddeld een 5.6 op drie tentamens in het eerste studiejaar, terwijl dat voor degenen die met de hakken over de sloot slagen 5.9 bedraagt (AAVm) en voor de ruim geslaagden (AVV) 6.6 (Tabel 4; Meuffels 2014).

Vak	AVV	AVVm	NAV
Inleiding Analyse I	7.4	7.0	6.7
Inleiding Media & Cultuur I, deel A	6.0	5.7	5.1
Inleiding Media & Cultuur I, deel B	6.3	5.1	5.0

Tabel 4 – Studieresultaten 1ste-jaars ‘Media & Cultuur’ 2013-14 (in cijfers).

Uiteraard ontwikkelt een slechte schrijver zich niet van de een op de andere dag tot een goede schrijver. Tijdens de remediëring wordt veel nadruk gelegd op het verwerven van een juiste studieattitude. Studenten worden zich bewust van hun problemen en leren waar en hoe ze die kunnen oplossen. Ook leren ze plannen, omgaan met deadlines en zelf verantwoordelijkheid nemen. Hoewel het nog niet duidelijk is wat de effecten op de langere termijn zijn, stemmen de eerste resultaten optimistisch. Studenten geven aan dat hun schrijfvaardigheid op de volgende punten is verbeterd: ‘het structureren van de tekst’, ‘het maken van een stappenplan’, ‘spelling’, ‘formuleren’, ‘toegenomen zelfvertrouwen’, ‘grotere motivatie om te schrijven’, ‘beter inzicht in wat het schrijfproces behelst’ en ‘bereidheid om de tekst door iemand ander te laten controleren’ (Kuiken & Van Kalsbeek 2014).

Resumerend stellen we vast dat één op de vijf eerstejaarsstudenten ‘Geesteswetenschappen’ niet de minimumnorm haalt op de DTS. Voor één op de vier studenten geldt dat de schrijfvaardigheid hooguit matig is. Meer dan de helft van de studenten met een eindexamencijfer voor Nederlands lager dan 7.5 scoort matig of slecht op de DTS. Ten slotte is er sprake van een significante relatie tussen de score op de DTS en de in het eerste jaar behaalde studieresultaten, en lijken de getroffen maatregelen voor remediëring hun vruchten af te werpen.

Referenties

- Bakker, I. de, B. Meuffels, M. Muris & E. Rietstap (in druk). “Diagnose en remediëring van schrijfvaardigheidsproblemen bij eerstejaarsstudenten”. In: *Tijdschrift voor Taalbeheersing*.
- Commissie Taalbeleid FGw (2009). ‘Taalvaardigheid in de FGw: Wel kwaliteitsbeleid, geen centrale toets’. Amsterdam: UvA (intern rapport).
- Commissie Taalbeleid FGw (2010). ‘Taalvaardigheid Nederlands in de FGw: Concretisering en uitwerking van doelen’. Amsterdam: UvA (intern rapport).
- Eerden, A. van & M. van Es (2014). *Metten en maximaliseren van basale schrijfvaardigheid bij eerstejaarsstudenten in het hoger beroepsonderwijs*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen (dissertatie).

- Kuiken, F. & A. van Kalsbeek (2014). "Taalbeleid en wetenschappelijk onderwijs, in het bijzonder aan de Universiteit van Amsterdam". In: *Dutch Journal of Applied Linguistics*, 3 (2), p. 155-170.
- Meeteren, M. van (2015). *Determinanten van succesvol taalleren. Onderzoek naar de voorspellers van studiesucces bij eerstejaars studenten Taal- en letterkunde*. Amsterdam: UvA.
- Meuffels, B. (2012a). 'Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid geschiedenis. Enkele psychometrische gegevens'. Amsterdam: UvA (intern rapport).
- Meuffels, B. (2012b). 'Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid Media en Cultuur'. Amsterdam: UvA.
- Meuffels, B. (2013). 'Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid theaterwetenschappen. Enkele psychometrische gegevens'. Amsterdam: UvA (intern rapport).
- Meuffels, B. (2014). 'Pilot diagnostische toets schrijfvaardigheid Media en Cultuur. Concurrente validiteit'. Amsterdam: UvA.
- Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren (2015). *Vaart met taalvaardigheid. Nederlands in het hoger onderwijs*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

Ronde 6

François Staring
Vrije Universiteit Brussel
Contact: Francois.Staring@vub.ac.be

Met of zonder Engels door het hoger onderwijs: even taalvaardig aan de finish?

Zoals vastgelegd in de *Europese Culturele Conventie* van 1954, houdt de Europese Raad zich via de Taalbeleidswaardigheidsdivisie in Straatsburg en het in 1995 opgerichte Europees Centrum voor Moderne Talen in Graz inmiddels al meer dan vijftig jaar bezig met de promotie van meertaligheid (Europese Unie 2001: 2; Martyniuk 2008: 16). Om dat uitgesproken doel van meertaligheid bij elke Europese burger te bereiken, is het ontwikkelen en aanreiken van betere leermethodes voor taalverwerving, zoals CLIL (*Content and Language Integrated Learning*) dan ook een absoluut speerpunt in de taalpolitiek van de Europese Raad. CLIL betekent: met het oog op impliciete taalverwerving wordt "niet meer de vreemde taal zelf bestudeerd, maar wordt er aan de hand van de vreemde taal gestudeerd, m.a.w. de vreemde taal wordt het studie-instrument om andere dan talige materie te bestuderen" (Van de Craen 2001: 162). De nadruk wordt